

Kold krig og ideologi

Den sidste store fortælling; modernismen¹ efter muren.

Det kan diskuteres, om den [kolde krig](#) er helt slut, men dens vindere kender vi alt for godt!

På begge sider af jerntæppet identificerede man sig op til 1989 med hver sin udgave af friheden.

Her stod den perfekte grænse mellem dem og os, øst og vest, højre og venstre, den frie og diktaturets verden.

Vennerne kunne kende hinanden som fjendernes fjender, hvor fjenderne var vennernes fjende.

Således kunne venner og fjender genkende hinanden på samme måde på begge sider af jerntæppet.

Der var tale om en ideologisk krigs snævre realitet, der som andre mere varme krige og konflikter lukker sig om sig selv uden blik for den bredere realitet.

Så længe, at de havde hinanden på begge sider af jerntæppet, så længe kendte de virkeligt sig selv, koldkrigeren i sig selv.

Det gør de ikke længere.

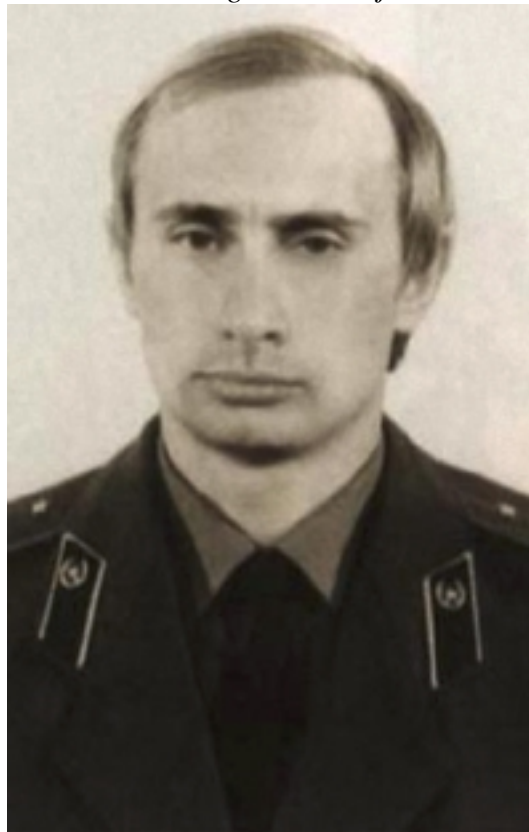
Derfor er også den vindende ideologi blevet postmoderne.

USSR's efterretningstjeneste, KGB, var med sine 450 000 medarbejdere kernen i en statsdannelse, som den sovjetiske befolkning tog symbolsk afsked med ved murens fald.

Tusindvis af demonstranter belejrede i slutningen af august 1991 KGB's hovedkvarter i Moskvas Lubyanka og væltede granitstatuen af Dzerzhinsky, grundlæggeren af efterretningstjenesten. Triumferende trådte demonstranterne på den faldne statue. Men KGB's fald var kun symbolsk: KGB overlevede næsten intakt disse turbulente tider. USSR's efterretningstjeneste skiftede navn, men fortsatte som det nye Ruslands efterretningstjeneste.

Taberne i Øst overtog vestens sejrende ideologi.

Fra 1975 til starten på sin politiske karriere var Putin, den senere og nuværende russiske præsident, KGB-officer. Billedet viser ham i KGB-uniform. Som præsident har han rekrutteret en stor del af sine rådgivere og fortrolige fra det tidligere KGB, Ruslands nuværende efterretningstjeneste. Det tidligere KGB er dermed en integreret del af det moderne Ruslands magtbase, en udemokratisk nationalstat der opstod på ruinerne af USSR..

Således overlevede en ideologi også de mere forpligtende former for social selyforståelse på begge sider af jerntæppet.

Noget har sejret ad helvede til på globalt plan, og det truer i kraft af den partikulære succes med at træde i stedet for livets betingelser i sin helhed; biodiversiteten forsvinder til havs, til lands og i luften sammen med den sejrende livsforms destruktion af det miljø og det klima som livet udviklede og fortsat betinges af.

På den sejrende ideologis betingelser fremstår den fortsatte udvikling som fremskridt, økonomisk vækst, social succes.

Men det er den ikke kun.

Det er mere ideologi.

Kold krig og ideologi	1
Den sidste store fortælling; modernismen efter muren.....	1
Den store fortælling om dem og os.....	3
Ideologien, modernismen: Markedsfundamentalisme!.....	4
Fortællingen, princippet, et søm at hænge på.....	5
Realitetens fortælling krakelerer konfronteret med sig selv.....	5

Den store fortælling om dem og os

Den kolde krig var bygget op om to ideologier, hvoraf den ene overlevede krigen. Således passede det ind i den sejrende ideologi at overleve sin ideologiske modstander. Problemet er, at ideologien tenderer mod at overleve selve livets forudsætninger, fordi den har ophøjet individets forsøg på at overleve på markedets og det moderne samfunds differentierede betingelser til selve meningen med livet. Markedet er ideologisk ophøjet til sociale nødvendighed, forklarende og meningsgivende mekanisme over alt i den sociale og psykiske selv- og fremmedbeskrivelse.

Men den indre nødvendighed, som de sejrende adlyder, er kun del af en større, hvis sprog vindermentaliteten slet ikke kender. Dvs. de få virkeligt rige og mægtige i denne verden, den kolde krigs vindere, de adlyder deres egen forfængelige afhængighed af billedet på dem selv og deres succes som alle andres, og lukker i og med denne kognitive konstruktion øjnene for en omverden og det forhold, at deres succes er samtidens største problem. De har magten til at ødelægge det meste, og tenderer mod at gøre det forblindet af deres patetiske forsøg på at leve op til de sejrende succeskriterier og egen indre nødvendighed. De dækker den bredere realitet ind under snærende ideologiske paroler om, at den enes succes på markedets betingelser er befordrende for eller identisk med alle andres. I strid med

fakta fremstiller disse vindere sin succes som alles, som om at den var identisk med det alment bedste.

Nødvendigheden, tvangen, som den blev sat op over for frihedsbegrebet under den kolde krig, havde brug for sin krig. Fortiden lever videre i koldkrigernes realitet, hvor den med dens modsætningsforhold fungerer som et orienteringsmønster, der kan hives frem igen og igen, når vinderne føler deres eksistensberettigelse truet. Den kolde krigs realitet præger fortsat realiteten, men har ikke patent på den.

Realitetens konflikt står ikke mellem højre og venstre, dem og os, øst og vest. Det er blot et modsætningsforhold, som koldkrigerne endnu nærer sig kunstigt ved i ny og næ. Den moderne realitet er mere naturen med sine grænser for gyldigheden af koldkrigernes postmoderne kriterier for succes. Og det falder uden for det, der lader sig registrere og behandle rationelt på de kognitive forudsætninger, der dikteres af den kolde krigs vindere.

Vinderne af den kolde krig har sejret ad helvede til. De tenderer mod at overleve alt, inklusiv tabernes såvel som egne eksistensbetingelser. Og det handler om en anden nødvendighed, end den som koldkrigerne holdt op for sig under den kolde krig, hvor de på hver sin side kæmpede for sin udgave af friheden.

Det er således en realitet, at det falder uden for vindernes realitet, at deres succes er vores og deres største problem. Således repræsenterer de heller ikke deres egne sande særinteresser med den fortælling, som de dækker deres succes ind under.

Den vestlige verden forstår måske nok et eller andet sted, at Putin ikke er noget demokratisk aktiv. Men den vestlige livsstil er baseret på fortsat forbrug af enorme ressourcer, af den slags som Rusland er så rigt på. Og da landet nu officielt har tilsluttet sig vestens ideologi, så er al effektiv modstand i forhold til den fatale udvikling i det daværende USSR undermineret. Den vestlige kritik af det russiske regime er lige så symbolsk som KGB's opløsning var og den vestlige verden har travlt med at underholde sig i Vladimir Putins ånd¹.

Ideologien, modernismen: Markedsfundamentalisme!

En stor del af det moderne samfunds selvforståelse centrerer sig om fortællingen om, at de privilegeredes forfølgelse af deres individuelle interesser på markedets betingelser er befordrende for eller lige frem sammenfaldende med alle andres interesser, altså at identificere med det alment bedste. Denne ideologiske fortælling sælger hos de købestærke, der fortsat betaler astronomiske markedsværdier for udbredelsen af den hos de mange tabere på markedet, der ikke selv har råd til at formulere og udbrede deres egne erfaringer som eksemplarisk fortælling.

Vinderne finansierer den herskende sociale selvbeskrivelse, der en rum tid har fungeret som den trøst, der gjorde det muligt for taberne at affinde sig med sit nederlag.

---

¹ <http://www.dr.dk/TV/kanal/DR3/Artikler/20130121133339.htm>

På trods af;

- at der investeres mere i en og samme fortælling end nogen sinde før,
- at der ikke findes andre store fortællinger,

så er den ikke længere en kommerciel succes og endnu mindre i stand til at leve op til billedet på en holdbar socialvidenskabelig sandhed, det sidste har den da heller aldrig har været.

Fortællingen, princippet, et søm at hænge på.

Fortællingen er et illusionsnummer, der truer med at gå ned, på trods af alt hvad der investeres i at holde det oppe.

Markedsfundamentalismen centrerer sig om ophøjelsen af de kommercielle succeskriterier til selve meningen i tilværelsen. Den kommercielle succes er banket i som det højeste princip, som det søm den transitive, hierarkiske og deduktive orden i beskrivelsen af det moderne samfund skal hænges op på. Det alment bedste er identisk med det, der følger af de bedst egnedes kamp for individuel succes på det fri markeds betingelser. Alt andet mangler pr. definition realitet i markedsfundamentalismens realitet. Det er det modernes ideologi, modernisme og fundamentalisme².

Det er og var kernen i den vestlige verdens ideologi, markedsfundamentalisme.

Det er krumtappen i den essensmytologi, der præger det ideologiske illusionsnummer.

Realitetens fortælling krakelerer konfronteret med sig selv

Men fortællingen, fundamentalismen, den vestlige verdens ideologi kommer mere og mere til udtryk som den løgn, der på trods af alle de kommercielle medier og ideologers indsats ikke længere kan dække over vindernes efterladenskaber:

- global opvarmning,
- biologisk forarmelse til havs, til lands og i luften,
- mangel, kombineret med gigantiske koncentrationer af rigdom,
- mental forarmelse,
- meningsløs målrettethed, irrationel rationalitet, patetisk jagt på formålsløse former for formål,
- grænseløs jagt på effekter, der vidner om mangel på affekt og svage perverse sanser.

---

² Den mangfoldighed af forsøg på at genoplive fortidens etnocentristiske og kulturelle modsætningsforhold, som er set komme i en lind strøm siden afslutningen af den kolde krig, er sat i verden drevet af et ubevidst behov for at fortrænge opmærksomheden fra det moderne samfunds egentlige ideologi, markedsfundamentalisme og konflikt med sine egne mulighedsbetingelser. Vesten har ledt efter og fundet sine pseudofjender, for at fortrænge bevidstheden om, at man er og bliver sit eget største problem, at fjenden er identisk med den sejrende livsstil, det at man har sejret ad helvede til.

Forsvaret for ideologien afkræver et maksimum af de midler og effekter, som vinderne akkumulerer og tager som udtryk for succes. Konfronteret med konsekvenserne af de sejrende efterladenskaber, ser de sig nødsaget til at bruge flere og flere af deres midler på at dække over sine efterladenskaber. Målet for succes, de sejrendes akkumulerede finansielle og fysiske kapital, bliver i højere og højere grad brugt på at beskrive deres partikulære succes som alle andres, som det kvalitativt højst rangerende og afgørende for det alment bedste.

Men i og med at verdens værdier fordeles mere og mere skævt, så bliver det sværere for de sejrende at beskrive deres succes som alle andres. Deres succes gør det sværere at opretholde deres succes. Det er dens kvalitet, omvendte værdi, hvis karakter kun markerer sig kraftigere i takt med deres performance.

Med de trusler, der følger af udviklingen, vokser grundlaget for at tro på afsløringen af illusionsnummeret. Illusionens kvalitet kan ikke fortrænges med kvantiteten af de effekter og midler, der ofres på at opretholde den. Tværtimod træder illusionsnummerets kvalitet mere og mere i karakter i takt med den stadigt mere skingre tone, som de økonomiske vækstadepter udråber deres akkumulerede bidrag til bruttoproduktet som løsningen på alverdens problemer med.

Finanskrisen³ blev udråbt som samfundets problem. Den var først og fremmest den finansielle sektors problem. Men staterne kom sektoren til hjælp. Den finansielle sektor mangler derfor ikke længere likviditet. Verdens finansielle kapital er en fordobling af verdens realkapital, som den forsøger at erstatte sammen med det økonomiske systems virkelige mulighedsbetingelser. Den finansielle sektor kan ikke få nok af sig selv. 3 milliarder mennesker har ikke og får ikke del i verdens pengeøkonomi, uanset hvor mange penge der sættes i verden som lån i finansiell kapital eller realkapital. Verden bliver ikke rigere af at sætte sig selv i gæld, af det at udstede penge som lån i finansiell kapital eller realkapital. Kapitalen kan ikke erstatte det økonomiske systems mulighedsbetingelser. Forbruget af mulighedsbetingelser fører ikke til skabelsen af nye. Den økonomiske omsætning af det økonomiske systems mulighedsbetingelser fører til færre mulighedsbetingelser. Forsøgene på at afskaffe mangelen fører til mangel. Akkumulation hos den ene fører til mangel for den anden. Den økonomiske vækst er sit eget største problem, ikke løsningen!

Mvh. Steen
Odense d.2/2 2013

---

¹ Teksten arbejder med sin egen definition på det "moderne", her sat op over for en for teksten særskilt definition af det "postmoderne", tiden efter murens fald.

I mere traditionel filosofisk forstand figurerer det postmoderne som tiden efter de store fortællingers fald, der netop markerer det moderne. Begrebet "postmodernisme" havde sin storhed i 1980'erne, hvor dets definition netop centrerede sig om tabet af de store fortællinger og de inkommensurable diskursgenrer (læs Lyotard). Niklas Luhmann definerer det moderne på en anden

---

³ https://www.google.dk/#hl=da&tbo=d&output=search&scient=psy-ab&q=site:arbejdsforskning.dk+finanskrisen&oq=site&gs_l=hp.1.0.35i3912j012.2464.3516.0.5874.4.4.0.0.0.361.1405.3-4.4.0...0.0...1c.1.2.hp.4iwHFHg2HXM&pbx=1&bav=on.2.or.r_gc.r_pw.r_cp.r_qf.&bvm=bv.41867550.d.Yms&fp=ad42a2b22bc7054f&biw=1688&bih=791

---

måde end postmodernisterne, i det han beskriver det moderne, som det der er karakteriseret ved funktionsdifferentieringen, altså en helt anden form for logisk semantisk funktionel og kognitiv inkommensurabilitet. Det er hans i socialvidenskabelig forstand langt mere forpligtende forklaring på det moderne, som netop ikke går ud fra, at samfundet kan forklares fx ud fra en og samme logik bygget op om en deduktiv orden med udgangspunkt i og samme højeste princip. Ikke des mindre, så er det muligt at se det moderne samfund i Luhmannsk forstand som præget af en lang række af forsøg på at ophøje forskellige af de meningskriterier (som han viser lever ved og i kraft af de forskellige funktionssystemer) til højeste princip for hele samfundet. På den måde er et funktionssystem, det økonomiske, med sin rationalitet, formålmæssighed, ideologisk blevet ophøjet til samfundets primære realitet, og det formål, som driver systemets rationalitet ophøjes dermed samtidigt i ideologisk forstand til hele samfundets højeste formål. Det er så definitionen på en moderne ideologi, der er på spil her, og det jeg taler om med dette essay, en moderne "isme", hvorfor jeg altså taler om en form for økonomisk "moderne -isme", modernisme, i en helt anden betydning af ordet, end den der refererer til en kunstgenre. Der findes mange andre moderne "ismer", modernismer. De kan hver især kaldes en form for ideologisk fundamentalisme, og bygger alle på en kognitiv inklinasjon mod at generalisere, forenkle og reducere i kosmologiske dimensioner, således at alt i princippet falder ind under det fattige ekstrakt, der er tilbage, når alt andet er udelukket, dæmoniseret i kraft af fundamentalismens sekteriske og forarmende form for kognitiv performance.

Definitionerne, som jeg nævner her i noten, bruges nogen lunde konsistent i min bog: "Realitetens konflikt versus konfliktens realitet". Jeg kan ikke selv vurdere, om der er tale om mit personlige bidrag til en autonom begrebslig og teoretisk nydannelse, men jeg er ikke et sekund i tvivl om, at jeg har fat i noget, som de andre ikke vil lege med!